
Shivasvarodayah

शिवस्वरोदयः

Document Information

Text title : Shivasvarodayah

File name : shivasvarodayah.itx

Category : shiva, yoga, jyotisha, sociology_astrology

Location : doc_shiva

Proofread by : Ruma Dewan

Latest update : November 17, 2025

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 19, 2026

sanskritdocuments.org

శివస్వరోదయః

- ఉమామహేశ్వరసంవాదే -

అథ మఙ్గలావరణమ్ ।

మహేశ్వరం నమస్కృత్య తైలజాం గణనాయకమ్ ।
గురుం చ పరమాత్మానం భజే సంసారతారకమ్ ॥ ౧॥

అథ బ్రహ్మాణ్డనిర్ణయః ।

దేవ్యువాచ ।
దేవదేవ మహాదేవ కృపాం కృత్వా మమోపరి ।
సర్వసిద్ధికరం జ్ఞానం వదయస్వ మమ ప్రభో ॥ ౨॥
కథం బ్రహ్మాణ్డముత్పన్నం కథం వా పరివర్తతే ।
కథం విలీయతే దేవ వద బ్రహ్మాణ్డనిర్ణయమ్ ॥ ౩॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

తత్త్వాద్బ్రహ్మాణ్డముత్పన్నం తత్త్వేన పరివర్తతే ।
తత్త్వే విలీయతే దేవి తత్త్వాద్బ్రహ్మాణ్డనిర్ణయః ॥ ౪॥

దేవ్యువాచ ।

తత్త్వమేవ పరం మూలం నిశ్చితం తత్త్వవాదిభిః ।
తత్త్వస్వరూపం కిం దేవ తత్త్వమేవ ప్రకాశయ ॥ ౫॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

నిరఙ్గానో నిరాకార ఏకో దేవో మహేశ్వరః ।
తస్మాదాకాశముత్పన్నమాకాశాద్వాయుసమ్భవః ॥ ౬॥

వాయోస్తేజస్తతశ్చాపస్తతః పృథ్వీసముద్భవః ।
ఏతాని పఞ్చతత్త్వాని విస్తీర్ణాని పఞ్చుధా ॥ ౭॥

తేభ్యో బ్రహ్మాణ్డముత్పన్నం తైరేవ పరివర్తతే ।
విలీయతే చ తత్రైవ తత్రైవ రమతే పునః ॥ ౮॥

పంచుతత్త్వమయే దేహే పంచుతత్త్వాని సున్దరి ।
సూక్ష్మరూపేణ వర్తన్తే జ్ఞాయన్తే తత్త్వయోగిభిః ॥ ౯॥

అథ స్వరజ్ఞానప్రశంసా ।

అథ స్వరం ప్రవక్ష్యామి శరీరస్థస్వరోదయమ్ ।
హంసచారస్వరూపేణ భవేజ్ఞానం త్రికాలజమ్ ॥ ౧౦॥

గుహ్యోద్గుహ్యతరం సారముపకారప్రకాశనమ్ ।
ఇదం స్వరోదయం జ్ఞానం జ్ఞానానాం మస్తకే మణిః ॥ ౧౧॥

సూక్ష్మాత్సూక్ష్మతరం జ్ఞానం సుబోధం సత్యప్రత్యయమ్ ।
ఆశ్చర్యం నాస్తికే లోకే ఆధారం త్వాస్తికే జనే ॥ ౧౨॥

అథ శిష్యలక్షణమ్ ।

శాన్తే శుద్ధే సదాచారే గురూభక్త్యైకమానసే ।
దృఢచిత్తే కృతజ్ఞే చ దేయం వైవ స్వరోదయమ్ ॥ ౧౩॥

దుష్టే చ దుర్జనే క్రుద్ధే నాస్తికే గురుతల్పగే ।
హీనసత్త్వే దురాచారే స్వరజ్ఞానం న దీయతే ॥ ౧౪॥

అథ స్వరప్రశంసా ।

శృణు త్వం కథితం దేవి దేహస్థం జ్ఞానముత్తమమ్ ।
యేన విజ్ఞానమాత్రేణ సర్వజ్ఞత్వం ప్రణీయతే ॥ ౧౫॥

స్వరే వేదాశ్చ శాస్త్రాణి స్వరే గాన్ధర్వముత్తమమ్ ।
స్వరే చ సర్వత్రైలోక్యం స్వరమాత్మస్వరూపకమ్ ॥ ౧౬॥

స్వరహీనశ్చ దైవజ్ఞో నాథహీనం యథా గృహమ్ ।
శాస్త్రహీనం యథా వక్త్రం శిరోహీనం చ యద్వపుః ॥ ౧౭॥

నాడిభేదం తథా ప్రాణతత్త్వభేదం తథైవ చ ।
సుషుమ్నామిశ్రభేదం చ యో జానాతి స ముక్తిగః ॥ ౧౮॥

సాకారే వా నిరాకారే శుభం వాయుబలాత్కృతమ్ ।
కథయన్తి శుభం కేచిత్స్వరజ్ఞానే వరాననే ॥ ౧౯॥

బ్రహ్మీణ్ణఖణ్ణపిణ్ణాద్యాః స్వరేణైవ హి నిర్మితాః ।
సృష్టినంహారకర్తా చ స్వరసాక్షాన్మహేశ్వరః ॥ ౨౦॥

స్వరజ్ఞానాత్పరం గుహ్యం స్వరజ్ఞానాత్పరం ధనమ్ |
 స్వరజ్ఞానాత్పరం జ్ఞానం నవా దృష్టం నవా శ్రుతమ్ || ౨౧||
 శత్రుం హన్యాత్ స్వబలే తథా మిత్రసమాగమః |
 లక్ష్మీప్రాప్తిః స్వరబలే కీర్తిః స్వరబలే సుఖమ్ || ౨౨||
 కన్యాప్రాప్తి స్వరబలే స్వరతో రాజదర్శనమ్ |
 స్వరేణ దేవతాసిద్ధిః స్వరేణ ఊతిపో వశః || ౨౩||
 స్వరేణ గమ్యతే దేశో భోజ్యం స్వరబలే తథా |
 లఘుదీర్ఘం స్వరబలే మలం చైవ నివారయేత్ || ౨౪||
 సర్వశాస్త్రపురాణాది స్మృతివేదాఙ్గపూర్వకమ్ |
 స్వరజ్ఞానాత్పరం తత్త్వం నాస్తి కిఞ్చిద్వరాననే || ౨౫||
 నామరూపాదికాః సర్వే మిథ్యా సర్వేషు విభ్రమః |
 అజ్ఞానమోహితా మూఢా యావత్తత్త్వం న విద్యతే || ౨౬||
 ఇదం స్వరోదయం శాస్త్రం సర్వశాస్త్రోత్తమోత్తమమ్ |
 ఆత్మఘటప్రకాశార్థం ప్రదీపకలికోపమమ్ || ౨౭||
 యస్మై కస్మై పరస్మై వా న ప్రోక్తం ప్రశ్నహేతవే |
 తస్మాదేతత్స్వయం జ్ఞేయమాత్మనోవాఽఽత్మనాత్మని || ౨౮||
 న తిథిర్న చ నక్షత్రం న వారో గ్రహదేవతాః |
 న చ విష్ణిర్వ్యతిపాతో వైధృత్యాద్యాస్తథైవ చ || ౨౯||
 కుయోగో నాస్త్యతో దేవి భవితా వా కదాచన |
 ప్రాప్తే స్వరబలే శుద్ధే సర్వమేవ శుభం ఫలమ్ || ౩౦||
 అథ నాడీనిర్ణయః |
 దేహమధ్యే స్థితా నాడ్యో బహురూపాః సువిస్తరాత్ |
 జ్ఞాతవ్యాశ్చ బుధైర్నిత్యం స్వదేహజ్ఞానహేతవః || ౩౧||
 నాభిస్థానగకన్ధోర్ధ్వమఙ్కురాదేవ నిర్గతాః |
 ద్విసప్తతిసహస్రాణి దేహమధ్యే వ్యవస్థితాః || ౩౨||
 నాడీస్థా కుణ్ఠలీశక్తిర్బుజ్గౌకారశాయినీ |
 తతో దశోర్ధ్వగానాడ్యోదశైవాధః ప్రతిష్ఠితాః || ౩౩||

అథ నాడిస్థిత్యాదికథనమ్ ।

దేవ్ దేవ్ తిర్యగ్గతే నాడ్యశ్చతుర్వింశతి సజ్జ్యయా ।
ప్రధానా దశనాడ్యస్తు దశవాయుప్రవాహికాః ॥ 3౪॥

తిర్యగూర్ధ్వస్తథా నాడ్యో వాయుదేహసమన్వితాః ।
చక్రవత్సంస్థితా దేహే సర్వాః ప్రాణసమాశ్రితాః ॥ 3౫॥

అథ నాడిభేదకథనమ్ ।

తాసాం మధ్యే దశ శ్రేష్ఠా దశానాం తిప్ర ఉత్తమాః ।
ఇడా చ పిఙ్గలా చైవ సఘమ్నా చ తృతీయకా ॥ 3౬॥

గాఢారీ హస్తజిహ్వో చ పూషా చైవ యశస్వినీ ।
అలమ్బుషా కుహూచైవ శఙ్ఖినీ దశమీ తథా ॥ 3౭॥

అథ నాడిస్థానకథనమ్ ।

ఇడా వామే స్థితా భాగే పిఙ్గలా దక్షిణే స్మృతా ।
సుఘమ్నా మధ్యదేశే తు గాఢారీ వామచక్షుషి ॥ 3౮॥

దక్షిణే హస్తజిహ్వో చ పూషా కర్ణే చ దక్షిణే ।
యశస్వినీ వామకర్ణే ఆననే చాప్యలమ్బుషా ॥ 3౯॥

కుహూశ్చ లిఙ్గదేశే తు మూలస్థానే తు శఙ్ఖినీ ।
ఏవం ద్వారం సమాశ్రిత్య తిప్తన్తి దశనాడికాః ॥ ౪౦॥

ఇడా పిఙ్గలా (పిఙ్గలేడా)సుఘమ్నా చ ప్రాణమార్గే సమాశ్రితాః ।
ఏతా హి దశనాడ్యస్తు దేహమధ్యే వ్యవస్థితాః ॥ ౪౧॥

అథ వాయుస్థానభేదకథనమ్ ।

నామాని నాడికానాం వాతానాం తు వదామ్యహమ్ ।
ప్రాణోఽపానః సమానశ్చ ఉదానో వ్యాన ఏవ చ ॥ ౪౨॥

నాగః కూర్మోఽథ కృకలో దేవదత్తో ధనజ్ఞాయః ।
హృది ప్రాణో వసేన్నిత్యమపానో గుదమణ్డలే ॥ ౪3॥

సమానో నాభిదేశే తు ఉదానః కణ్ఠమధ్యగః ।
వ్యానో వ్యాపి శరీరేషు ప్రధానాః దశవాయవః ॥ ౪౪॥

ప్రాణాద్యాః పఞ్చవిఖ్యాతాః నాగాద్యాః పఞ్చవాయవః ।
తేషామపి పఞ్చనాం స్థానాని చ వదామ్యహమ్ ॥ ౪౫॥

ఉద్ధారే నాగ ఆఖ్యాతః కూర్మోన్మీలనే స్మృతః ।
 కృతకలః క్షుతకృజ్ఞేయో దేవదత్తో విజృమ్భణే ॥ ౪౬ ॥
 న జహాతి మృతం వాపిసర్వవ్యాపి ధనజ్ఞాయః ।
 పతే నాడీషు సర్వాసు భ్రమన్తే జీవరూపిణః ॥ ౪౭ ॥
 ప్రకటం ప్రాణసంజ్ఞారం లక్ష్మ్యేద్దేహమధ్యతః ।
 ఇడాపిఙ్గలాసుషుమ్నాభిరాండిభిస్త్రిసృభిబుధః ॥ ౪౮ ॥
 ఇడా వామే చ విజ్ఞేయా పిఙ్గలా దక్షిణే స్మృతా ।
 ఇడానాడీస్థితా వామా తతో వ్యస్తా చ పిఙ్గలా ॥ ౪౯ ॥
 అథ నాడీషు సూర్యచన్ద్రాదిస్థితికార్యకథనమ్ ।
 ఇడాయాం తు స్థితశ్చన్ద్రః పిఙ్గలాయాం చ భాస్కరః ।
 సుషుమ్నా శమ్భురూపేణ శమ్భుర్హంసస్వరూపతః ॥ ౫౦ ॥
 హకారో నిర్గమే ప్రోక్త సకారేణ ప్రవేశనమ్ ।
 హకారః శివరూపేణ సకారః శక్తిరుచ్యతే ॥ ౫౧ ॥
 శక్తిరూపః స్థితశ్చన్ద్రో వామనాడీప్రవాహకః ।
 దక్షనాడీప్రవాహశ్చ శమ్భురూపో దివాకరః ॥ ౫౨ ॥
 శ్వాసే సకారసంస్థే తు యద్దానం దీయతే బుధైః ।
 తద్దానం జీవలోకేఽస్మిన్ కోటికోటిగుణం భవేత్ ॥ ౫౩ ॥
 అనేన లక్షయేద్యోగీ బైకచిత్తః సమాహితః ।
 సర్వమేవ విజానీయాన్మార్గే వై చన్ద్రసూర్యయోః ॥ ౫౪ ॥
 ధ్యాయేత్తత్త్వం స్థిరే జీవే ఆస్థిరే న కదాచన ।
 ఇష్టసిద్ధిర్భవేత్తస్య మహాలాభో జయస్తథా ॥ ౫౫ ॥
 చన్ద్రసూర్యసమభ్యాసం యే కుర్వన్తి సదా నరాః ।
 ఆతీతానాగతజ్ఞానం తేషాం హస్తగతం భవేత్ ॥ ౫౬ ॥
 వామే చాఽమృతరూపా స్యాజ్జగదాప్యాయనం పరమ్ ।
 దక్షిణే చరభాగేన జగదుత్పాదయేత్సదా ॥ ౫౭ ॥
 అథ శుభాశుభనాడికథనమ్ ।
 మధ్యమా భవతి క్రూరా దుష్టా సర్వత్ర కర్మసు ।
 సర్వత్ర శుభకార్యేషు వామా భవతి సిద్ధిదా ॥ ౫౮ ॥

నిర్గమే తు శుభా వామా ప్రవేశే దక్షిణా శుభా ।
 చన్ద్రః సమస్తు విజ్ఞేయో రవిస్తు విషమః సదా ॥ ౫౯ ॥
 చన్ద్రః స్త్రీ పురుషః సూర్యశ్చన్ద్రో గౌరోఽసితో రవిః ।
 చన్ద్రనాడీప్రవాహేణ సౌమ్యకార్యాణి కారయేత్ ॥ ౬౦ ॥
 అథ స్వరోదయసమయకథనమ్ ।
 సూర్యనాడీప్రవాహేణ రౌద్రకర్మాణి కారయేత్ ।
 సుషుమ్నాయాః ప్రవాహేణ భుక్తిముక్తి ఫలాని చ ॥ ౬౧ ॥
 ఆదౌ చన్ద్రః సితే పక్షే భాస్కరో హి సితేతరే ।
 ప్రతిపత్తో దినాన్యాహుస్త్రీణి త్రీణి కృతోదయా ॥ ౬౨ ॥
 సార్ధద్విఘటకే జ్ఞేయః శుక్లే కృష్ణే శశి రవిః ।
 వహత్స్యైకదినేనైవ యథా షష్ఠిఘటీః క్రమాత్ ॥ ౬౩ ॥
 వహాయుస్తద్ధటీమధ్యే పంచతత్త్వాని నిర్దేశయేత్ ।
 ప్రతిపత్తో దినాన్యాహుర్విపరీతే వివర్ణయేత్ ॥ ౬౪ ॥
 శుక్లపక్షే భవేద్వామా కృష్ణపక్షే చ దక్షిణా ।
 జానీయాత్ప్రతిపత్పూర్వం యోగీ తద్యతమానసః ॥ ౬౫ ॥
 శశాంకం వారయేద్రాత్రౌ దివా వారయ భాస్కరమ్ ।
 ఇత్యాభ్యాసరతో నిత్యం స యోగీ నాత్ర సంశయః ॥ ౬౬ ॥
 సూర్యేణ బధ్యతే సూర్యశ్చన్ద్రశ్చన్ద్రేణ బధ్యతే ।
 యో జానాతి క్రియామేతాం త్రైలోక్యం వశగం షణ్ణాత్ ॥ ౬౭ ॥
 ఉదయం చన్ద్రమార్గేణ సూర్యేణాస్తమనం యది ।
 తదా తే గుణసంఘాతా విపరీతం వివర్ణయేత్ ॥ ౬౮ ॥
 గురుశుక్రబుధేస్తూనాం వాసరే వామనాడికా ।
 సిద్ధిదా సర్వకార్యేషు శుక్లపక్షే విశేషతః ॥ ౬౯ ॥
 అర్కాఙ్గారకసారీణాం వాసరే దక్షనాడికా ।
 స్మర్తవ్యా చరకార్యేషు కృష్ణపక్షే విశేషతః ॥ ౭౦ ॥
 తత్త్వోదయక్రమకథనమ్ ।
 ప్రథమం వహతే వాయుర్ద్వితీయం చ తథానలః ।

తృతీయం వహతే భూమిశ్చతుర్థం వరుణో వహేత్ ॥ ౭౧॥

సార్ధద్విషుటికే పఞ్చాక్రమేణైవోదయన్తి చ ।

క్రమాదేకేకనాడ్యాం చ తత్త్వానాం పృథగుద్భవః ॥ ౭౨॥

అహోరాత్రస్య మధ్యే తు జ్ఞేయా ద్వాదశసంకృమాః ।

వృషకర్కటకన్యాలిమృగమీనా నిశాకరే ॥ ౭౩॥

మేషసింహౌ చ కుంభశ్చ తులా చ మిథునం ధనుమ్ ।

ఉదయే దక్షిణే జ్ఞేయః శుభాశుభవినిర్ణయః ॥ ౭౪॥

తిష్ఠేత్పూర్వోత్తరే చన్ద్రో భానుః పశ్చిమదక్షిణే ।

దక్షిణాడ్యాః ప్రసారే తు న గచ్ఛేద్ద్యామ్యపశ్చిమే ॥ ౭౫॥

వమాచారప్రవాహే తు న గచ్ఛేత్పూర్వోత్తరే ।

పరిపన్థిభయం తస్య గతోఽసౌ న నివర్తతే ॥ ౭౬॥

తత్ర తస్మాన్న గస్తవ్యం బుధైః సర్వహితైషిభిః ।

తదా తత్ర తు సంయాతే మృత్యురేవ న సంశయః ॥ ౭౭॥

శుక్లపక్షే ద్వితీయాయామర్కే వహతి చన్ద్రమాః ।

దృశ్యతే లాభదః పుసాం సౌమ్యే సౌఖ్యం ప్రజాయతే ॥ ౭౮॥

సూర్యోదయే యదా సూర్యశ్చన్ద్రశ్చన్ద్రోదయే భవేత్ ।

సిద్ధ్యన్తి సర్వకార్యాణి దివారాత్రిగతాన్యపి ॥ ౭౯॥

చన్ద్రకాలే యదా సూర్యః సూర్యశ్చన్ద్రోదయే భవేత్ ।

ఉద్వేగః కలహో హానిః శుభం సర్వ నివారయేత్ ॥ ౮౦॥

సూర్యస్య వాహే ప్రవదన్తి విజ్ఞాః జ్ఞానం హ్యగమస్య తు నిశ్చయేన ।

శ్వాసేన యుక్తస్య తు శితరశ్మేః ప్రవాహకాలే ఫలమన్యథా స్యాత్ ॥ ౮౧॥

అథ విపరీతలక్షణమ్ ।

యదా ప్రత్యూషకాలేన విపరీతోదయో భవేత్ ।

చన్ద్రస్థానే వహత్యర్కే రవిస్థానే చ చన్ద్రమాః ॥ ౮౨॥

ప్రథమే మన ఉద్వేగం ధనహానిర్ద్వితీయకే ।

తృతీయే గమనం ప్రోక్తమిష్టనాశం చతుర్థకే ॥ ౮౩॥

పఞ్చమే రాజ్యవిధ్వంసం షష్ఠే సర్వార్థనాశనమ్ ।

సప్తమే వ్యాధిదుఃఖాని అష్టమే మృత్యుమాదిశేత్ || ౮౪||

కాలత్రయే దినాన్యష్టా విపరీతం యదా వహేత్ |
తదా దుష్టఫలం ప్రోక్షం కింఞ్చన్యూనం తు శోభనమ || ౮౫||

ప్రాతర్మధ్యాహ్నయోశ్చన్దః సాయకాలే దివాకరః |
తదా నిత్యం జయో లాభో విపరీతం వివర్జయేత్ || ౮౬||

అథ యాత్రాదిస్వరఫలకథనమ్ |

వామే వా దక్షిణే వాపి యత్ర సక్రమతే శివః |
కృత్వా తత్పాదమాదౌ చ యాత్రా భవతి సిద్ధిదా || ౮౭||

చన్ద్రః సమపదః కార్యో రవిస్తు విషమః సదా |
పూర్ణపాదం పురస్కృత్య యాత్రా భవతి సిద్ధిదా || ౮౮||

యత్రాశ్లే వహతే వాయుస్తదజ్జకరసత్తలాత్ |
సుప్తోత్థితో ముఖం స్పృష్ట్యా లభతే వాఞ్చితం ఫలమ్ || ౮౯||

పరదత్తే తథా గ్రాహ్యే గృహన్నిర్గమనేఽపి చ |
యదశ్లే వహతే నాడీ గ్రాహయం తేన కరాజ్ఞిణా || ౯౦||

న హానిః కలహో వైవ కణ్ణికైర్నాపి భిద్యతే |
నివర్తతే సుఖీ చైవ సర్వోపద్రవవర్జితః || ౯౧||

గురుబన్ధనృపామాత్యేష్యన్యేషు శుభదాయినీ |
పూర్ణాశ్లేః ఖలు కర్తవ్యా కార్యసిద్ధిర్మనఃస్థితా || ౯౨||

అగ్నిచౌర్యాధర్మఘర్షా అన్యేషాం వాదినిగ్రహః |
కర్తవ్యాః ఖలు రిక్తాశ్లేరయలాభసుఖార్థిభిః || ౯౩||

దూరదేశే విధాతవ్యం గమనం తు హిమద్యుతో |
అభ్యర్ణదేశే దీప్తే తు కారణావితీ కేచన || ౯౪||

యత్కింఞ్చత్పూర్వముద్దిష్టం లాభాది సమరాగమః |
తత్సర్వం పూర్ణనాడీషు జాయతే నిర్వికల్పకమ్ || ౯౫||

శూన్యనాడ్యాం విపర్యస్తం యత్పూర్వం ప్రతిపాదితమ్ |
జాయతే నాన్యథా చైవ యథా సర్వజ్ఞభాషితమ్ || ౯౬||

వ్యవహారే ఖలోచ్చాచే ద్వేషివిద్యాదివశ్చుకే |
కుపితస్వామిచౌర్యాద్యే పూర్ణస్థాః స్యుర్భయజ్కరాః || ౯౭||

దూరాధ్వని శుభశ్చన్ద్రో నిర్విఘ్నోఽభీష్టసిద్ధిదః ।
 ప్రవేశకార్యే హేతౌ చ సూర్యనాడిప్రశస్యతే ॥ ౯౮ ॥
 ఆయోగ్యో యోగ్యతా నాడ్యో యోగ్యస్థానేష్యయోగ్యతా ।
 కార్యానుబంధనో జీవో యథా రుద్రస్తథాచరేత్ ॥ ౯౯ ॥
 చన్ద్రచారే విషహతే సూర్యో బలివశం నయేత్ ।
 సుషుమ్నాయాం భవేన్మోక్ష ఏకో దేవస్త్రిధాస్థితః ॥ ౧౦౦ ॥
 శుభాన్యశుభకార్యాణి క్రియన్తేఽహర్నిశం యదా ।
 తత్తత్కార్యానురోధేన కార్యం నాడిప్రచాలనమ్ ॥ ౧౦౧ ॥
 అథ నాడిభేదః ।
 ఇడాకర్తవ్యకృత్యనిరూపణమ్ ।
 స్థిరకర్మణ్యలంకారే దూరాధ్వగమనే తథా ।
 ఆశ్రమే ధర్మప్రాసాదే వస్తూనాం సజ్గ్రహేఽపి చ ॥ ౧౦౨ ॥
 వాపీకూపతాడాగానాం ప్రతిష్ఠాస్తమ్భదేవయోః ।
 యాత్రా దానే వివాహే చ వస్త్రాలంకారభూషణే ॥ ౧౦౩ ॥
 శాన్తికే పౌష్టికే చైవ దివ్యోషధిరసాయనే ।
 స్వస్వామీదర్శనే మిత్రే వాణిజ్యే కణసజ్గ్రహే ॥ ౧౦౪ ॥
 గృహప్రవేశే సేవాయాం కృషౌ చ బీజవాపనే ।
 శుభకర్మణి సన్ధౌ చ నిర్గమే చ శుభః శశీ ॥ ౧౦౫ ॥
 విద్యారమ్భాదికార్యేషు బాన్ధవానాం చ దర్శనే ।
 జన్మమోక్షే చ ధర్మే చ దీక్షాయాం మన్తసాధనే ॥ ౧౦౬ ॥
 కాలవిజ్ఞానసూత్రే తు చతుష్పాదగృహాగమే ।
 కాలవ్యాధిచికిత్సాయాం స్వామీసమ్బోధనే తథా ॥ ౧౦౭ ॥
 గజాశ్వరోహణే ధన్వి గజాశ్వానాం చ బన్ధనే ।
 పరోపకారణే చైవ నిధీనాం స్థాపనే తథా ॥ ౧౦౮ ॥
 గీతవాద్యాదిన్యత్యాదౌ నృత్యశాస్త్రవిచారణే ।
 పురగ్రామనివేశే చ తిలకక్షేత్రధారణే ॥ ౧౦౯ ॥

ఆర్తిశోకవిషాదే చ జ్వరితే మూర్ఛితేఽపి వా ।
 స్వజనస్వామీసమ్భన్ధే అన్నాదౌ దారుసజ్గమే ॥ ౧౧౦ ॥
 స్త్రీణాం దన్తాదిభూషాయాం వృష్టే రాగమనే తథా ।
 గురుపూజావిషాదీనాం చాలనే చ వరాననే ॥ ౧౧౧ ॥
 ఇడాయాం సిద్ధదం ప్రోక్షం యోగాభ్యాసాదికర్మ చ ।
 తత్రాపి వర్జయేద్వాయం తేజ ఆకాశమేవ చ ॥ ౧౧౨ ॥
 సర్వకార్యాణి సిద్ధ్యన్తి దివారాత్రిగతాన్యపి ।
 సర్వేషు శుభకార్యేషు చన్ద్రచారః ప్రశస్యతే ॥ ౧౧౩ ॥
 పిఙ్గలాకర్తవ్యకృత్యనిరూపణమ్ ।
 కఠినకూరవిద్యానాం పఠనే పాఠనే తథా ।
 స్త్రీసన్గే వేశ్యాగమనే మహానౌకాధిరోహణే ॥ ౧౧౪ ॥
 భ్రష్టకార్యే సురాపానే వీరమన్త్రాద్యుపాసనే ।
 విహ్వలే ధ్వంసదేశాదౌ విషదానే చ వైరిణామ్ ॥ ౧౧౫ ॥
 శాస్త్రాభ్యాసే చ గమనే మృగయా పశువిక్రయే ।
 ఇష్టికాకాష్ఠపాషాణరత్నఘర్షణదారణే ॥ ౧౧౬ ॥
 గత్యభ్యాసే యన్త్రతన్త్రే దుర్గపర్వతారోహణే ।
 ద్యూతే చౌర్యే గజాశ్వాదిరథసాధనవాహనే ॥ ౧౧౭ ॥
 వ్యాయామే మారణోచ్ఛాటే షట్కర్మాదిసాధనే ।
 యక్షిణీయక్షవేతాలవిషభూతాదినిగ్రహే ॥ ౧౧౮ ॥
 ఖరోష్ఠ్యమహీషాదీనాం గజాశ్వరోహణే తథా ।
 నదీజలౌఘతరణే భేషజే లిపిలేఖనే ॥ ౧౧౯ ॥
 మారణే మోహనే స్తమ్భే విద్వేషోచ్ఛాటనే వశే ।
 ప్రేరణే కర్షణే ఙ్గోభే దానే చ క్రయవిక్రయే ॥ ౧౨౦ ॥
 ప్రేతాకర్షణవిద్వేషశత్రునిగ్రహణేఽపి చ ।
 ఖడ్గహస్తే వైరియుద్ధే భోగే వా రాజదర్శనే ।
 భోజ్యే స్నానే వ్యవహారే దీప్తకార్యే రవిః శుభః ॥ ౧౨౧ ॥
 భుక్తమార్గేణ మన్దాగ్నౌ స్త్రీణాం వశ్యాదికర్మణి ।
 శయనం సూర్యవాహేన కర్తవ్యం సర్వదా బుధైః ॥ ౧౨౨ ॥

క్రూరాణి సర్వకర్మాణి చరాణి వివిధాని చ ।
 తాని సిద్ధయన్తి సూర్యేణ నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౨౩॥
 సుషుమ్నాకర్తవ్యకృత్యనిరూపణమ్ ।
 క్షణం వామే క్షణం దక్షే యదా వహతి మారుతః ।
 సుషుమ్నా సా చ విజ్ఞేయా సర్వకార్యహరా స్మృతా ॥ ౧౨౪॥
 తస్యాం నాడ్యాం స్థితో వహ్నిర్జ్వలతే కాలరూపకః ।
 విషవత్తం విజానీయాత్ సర్వకార్యవినాశనమ్ ॥ ౧౨౫॥
 యదాఽనుక్రమముల్లంఘ్య యస్య నాడీద్వయం వహేత్ ।
 తదా తస్య విజానీయాదశుభం నాత్ర సంశయః ॥ ౧౨౬॥
 క్షణం వామే క్షణం దక్షే విషమం భావమాదిశేత్ ।
 విపరీతం ఫలం జ్ఞేయం జ్ఞాతవ్యం చ వరాననే ॥ ౧౨౭॥
 ఉభయోరేవ సజ్ఞౌర విషవన్తం విదుర్బుధాః ।
 న కుర్యాత్కూరసౌమ్యాని తత్సర్వం విఫలం భవేత్ ॥ ౧౨౮॥
 జీవితే మరణే ప్రశ్నే లాభాలాభే జయాజయే ।
 విషమే విపరీతే చ సంస్మరేజ్జగదీశ్వరమ్ ॥ ౧౨౯॥
 ఈశ్వరే చిన్తితే కార్యం యోగాభ్యాసాదికర్మ చ ।
 అన్యతత్ర న కర్తవ్యం జయలాభసుఖైషిభిః ॥ ౧౩౦॥
 సూర్యేణ వహమానాయాం సుషుమ్నాయాం ముహుర్ముహుః ।
 శాపం దద్యాద్వరం దద్యాత్సర్వధైవ తదన్యథా ॥ ౧౩౧॥
 నాడీసంక్రమణే కాలే తత్త్వసంక్రమనేఽపి చ ।
 శుభం కిచ్చిన్న కర్తవ్యం పుణ్యదానాని కోటిధా ॥ ౧౩౨॥
 విషమస్యోదయో యత్ర మనసాఽపి చిన్తయేత్ ।
 యాత్రా హానికరో తస్య మృత్యుః క్లేశో న సంశయః ॥ ౧౩౩॥
 పురో వామోర్ధ్వతశ్చస్త్రో దక్షాధః పృష్ఠతో రవిః ।
 పూర్ణా రిక్తావివేకోఽయం జ్ఞాతవ్యో దైశ్చితైః సదా ॥ ౧౩౪॥
 ఊర్ధ్వవామాగ్రతో దూతో జ్ఞేయో వామే పథి స్థితః ।
 పృష్ఠే దక్షే తథాఽధస్తాత్సూర్యవాహాగతః శుభః ॥ ౧౩౫॥

అనాదిర్విషమః సన్నిర్నిరాహారో నిరాకులః ।
పరే సూక్ష్మే విలీయతే సా సన్ధ్యా సద్భిరుచ్యతే ॥ ౧౩౬॥

న వేదం వేద ఇత్యాహుర్వేదో వేదో న విద్యతే ।
పరమాత్మా వేద్యతే యేన స వేదో వేద ఉచ్యతే ॥ ౧౩౭॥

న సన్ధ్యా సన్నిరిత్యాహుః సన్ధ్యా సన్నిర్నిగద్యతే ।
విషమః సన్నిగః ప్రాణ స సన్నిః సన్నిరుచ్యతే ॥ ౧౩౮॥

అథ తత్త్వవర్ణనమ్ ।

శ్రీదేవ్యువాచ ।
దేవ దేవ మహాదేవ సర్వసంసారతారక ।
స్థితం త్వదీయహృదయే రహస్యం వద మే ప్రభో ॥ ౧౩౯॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।
స్వరజ్ఞానరహస్యాత్తు న కాచిచ్ఛేష్టదేవతా ।
స్వరజ్ఞానరతో యోగీ స యోగీ పరమో మతః ॥ ౧౪౦॥

పఞ్చతత్త్వాద్భవేత్సృష్టిస్తత్త్వే తత్త్వం ప్రలీయతే ।
పఞ్చతత్త్వం పరం తత్త్వం తత్త్వాతీతం నిరజ్ఞానమ్ ॥ ౧౪౧॥

తత్త్వానాం నామవిజ్ఞేయం సిద్ధయోగేన యోగినామ్ ।
భూతానాం దుష్టచిహ్నాని జానాతీహ స్వరోత్తమః ॥ ౧౪౨॥

పుథీవ్యాపస్తథా తేజో వాయురాకాశమేవ చ ।
పఞ్చభూతాత్మకం విశ్వం యో జానాతి స పూజితః ॥ ౧౪౩॥

సర్వలోకస్థజీవానాం న దేహో భిన్నతత్త్వకః ।
భూర్లోకాత్సత్యపర్యంతం నాడీభేదః పృథక్ పృథక్ ॥ ౧౪౪॥

వామే వా దక్షిణే వాఽపి ఉదయాః పఞ్చ కీర్తితాః ।
అష్టధా తత్త్వవిజ్ఞానం శ్రృణు వక్ష్యామి సుస్థరి ॥ ౧౪౫॥

ప్రథమే తత్త్వసంఖ్యానం ద్వితీయే శ్వాససస్థయః ।
తృతీయే స్వరచిహ్నాని చతుర్థే స్థానమేవ చః ॥ ౧౪౬॥

పఞ్చమే తస్య వర్ణాశ్చ షష్ఠే తు ప్రాణ ఏవ చ ।
సప్తమే స్వాదసంయుక్తా అష్టమే గతిలక్షణమ్ ॥ ౧౪౭॥

ఏవమష్టవిధం ప్రాణం విషువంతం చరాచరమ్ ।

స్వరాత్పరతరం దేవి నాన్యథా త్వమ్పజ్జేక్షణే ॥ ౧౪౮ ॥

నిరీక్షితవ్యం యత్నేన సదా ప్రత్యూషకాలతః ।
కాలస్య వజ్రాన్ధాయ కర్మ కుర్వన్తి యోగినః ॥ ౧౪౯ ॥

అథ షణ్ముఖీముద్రాకథనమ్ ।

శ్రుత్యోరఙ్గుష్టకే మధ్యాఙ్గుల్యో నాసాపుటద్వయే ।
వదనప్రాంతకే చాన్యాఙ్గుశీర్షద్వావృ నేత్రయోః ॥ ౧౫౦ ॥

అస్యాన్తస్తు పృథివ్యాది తత్త్వజ్ఞానం భవేత్కృమాత్ ।
పీతశ్వేతారుణశ్యామైర్బిన్దుభిర్నిరూపాధికమ్ ॥ ౧౫౧ ॥

దర్పణేన సమాలోక్య తత్ర శ్వాసే వినిక్షిపేత్ ।
ఆకారైస్తు విజానీయాత్తత్త్వభేదం విచక్షణః ॥ ౧౫౨ ॥

అథ తత్త్వాకారేత్యాదినిర్ణయకథనమ్ ।

చతురస్రం చార్ధచన్ద్రం త్రికోణం వర్తులం స్మృతమ్ ।
బిన్దుభిన్తు నభో (మనో)జ్ఞేయమాకారైస్తత్త్వలక్షణమ్ ॥ ౧౫౩ ॥

మధ్యే పృథ్వీ హ్యఘృషాపశోచ్ఛర్ష్యం వహతి చానలః ।
తిర్గ్వాయుప్రవాహశ్చ నభో వహతి సజ్కృమే ॥ ౧౫౪ ॥

ఆపః శ్వేతాః క్షితిః పీతా రక్తవర్ణో హుతాశనః ।
మారుతో నీలజీమూత ఆకాశః సర్వవర్ణకః ॥ ౧౫౫ ॥

స్కన్ధద్వయే స్థితో వహ్నిర్నాభిమూలే ప్రభజ్జనః ।
జానుదేశే క్షితిస్తోయం పాదాన్తే మస్తకే నభః ॥ ౧౫౬ ॥

మాహేయం మధురం స్వాదే కాషాయం జలమేవ చ ।
తీక్ష్ణం తేజస్సమీరోఽష్టం ఆకాశం కటుకం తథా ॥ ౧౫౭ ॥

అష్టఙ్గులం వహేద్వాయురనలశ్చతురఙ్గులమ్ ।
ద్వాదశాఙ్గులమాహేయం వారుణం షోడశాఙ్గులమ్ ॥ ౧౫౮ ॥

ఉర్ధ్వం మృత్యురధః శాన్తిస్తిర్యగుచ్ఛాటనం తథా ।
మధ్యే స్తమ్భం విజానీయాన్నభః సర్వత్ర మధ్యమమ్ ॥ ౧౫౯ ॥

అథ తత్త్వస్వరుపకర్తవ్యాదికథనమ్ ।

పృథివ్యాం స్థిరకర్మాణి చరకర్మాణి వారుణే ।
తేజసి క్రూరకర్మాణి మారణోచ్ఛాటనేఽనిలే ॥ ౧౬౦ ॥

వ్యోమ్ని కిఞ్చిన్న కర్తవ్యమభ్యనేద్యోగనేవనమ్ ।
 శూన్యతా సర్వకార్యేషు నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౧౬౧॥
 పృథ్వీజలాభ్యాం సిద్ధిః స్యాన్మృత్యుర్వహ్నోఽక్షయోఽనితే ।
 నభసో నిష్ఫలం సర్వం జ్ఞాతవ్యం తత్త్వ వేదిభిః ॥ ౧౬౨॥
 చిరలాభః క్షితౌ జ్ఞేయస్తత్క్షణే తోయతత్త్వతః ।
 హానిః స్యాద్వహ్నివాతాభ్యాం నభసో నిష్ఫలం భవేత్ ॥ ౧౬౩॥
 పీతః శనైర్మధ్యవాహీ హనుర్యావద్గురుధ్వనిః ।
 కవోష్ఠః పార్థివో వాయుః స్థిరకార్యప్రసాధకః ॥ ౧౬౪॥
 అధోవాహీ గురుధ్వానః శీఘ్రగః శీతలః స్థితః ।
 యః షోడశాఙ్గలో వాయుః స ఆపః శుభకర్మకృత ॥ ౧౬౫॥
 ఆవర్తగశ్చాత్మ్యష్టశ్చ శోణాభశ్చతురఙ్గలః ।
 ఉర్ధ్వవాహీ చ యః క్రూరః కర్మకారీ స తేజసః ॥ ౧౬౬॥
 ఉష్ణః శీతః కృష్ణవర్ణస్త్రిర్యగాన్యష్టకాఙ్గలః ।
 వాయుః పవనసంజ్ఞస్తు చరకర్మప్రసాధకః ॥ ౧౬౭॥
 యః సమీరః సమరసః సర్వతత్త్వగుణావహః ।
 ఆమ్బరం తం విజానీయాద్యోగినాం యోగదాయకమ్ ॥ ౧౬౮॥
 పీతవర్ణం చతుష్కోణం మధురం మధ్యమాశ్రితమ్ ।
 భోగదం పార్థివం తత్త్వం ప్రవాహే ద్వాదశాఙ్గలమ్ ॥ ౧౬౯॥
 శ్వేతమర్ధేన్ద్రసంజ్ఞాశం స్వాదుకాషాయమార్ద్రకమ్ ।
 లాభకృద్వారుణం తత్త్వం ప్రవాహే షోడశాఙ్గలమ్ ॥ ౧౭౦॥
 రక్తం త్రికోణం తీక్ష్ణం చ ఉర్ధ్వభాగప్రవాహకమ్ ।
 దీప్తం చ తైజసం తత్త్వం ప్రవాహే చతురఙ్గలమ్ ॥ ౧౭౧॥
 నీలం చ వర్షులాకారం స్వాద్వాష్టం తిర్యగాశ్రితమ్ ।
 చపలం మారుతం తత్త్వం ప్రవాహేఽష్టాఙ్గలం స్పృతమ్ ॥ ౧౭౨॥
 వర్ణాకారం స్వాదవాహేష్వవ్యక్తం సర్వగామినమ్ ।
 మోక్షదం నభసం తత్త్వం సర్వకార్యేషు నిష్ఫలమ్ ॥ ౧౭౩॥

అథ శుభాశుభతత్త్వవిచారః ।

పృథ్వీజలే శుభే తత్త్వే తేజోమిత్రం ఫలోదయమ్ ।

హానిమృత్యుకరో పుంసామశుభౌ వ్యోమమారుతౌ ॥ ౧౭౪॥

ఆపూర్వపశ్చిమే పృథ్వీతేజశ్చ దక్షిణే తథా ।

వాయుశ్చోత్తరదిగ్గేయో మధ్యే కోణగతం నభః ॥ ౧౭౫॥

చంద్రే పృథ్వీజలే స్యాతాం సూర్యోఽగ్నిర్వా యదా భవేత్ ।

తదా సిద్ధిర్న సందేహః సౌమ్యాసౌమ్యేషు కర్మసు ॥ ౧౭౬॥

లాభః పృథ్వీకృతోఽహ్ని స్యాన్నిశాయాం లాభకృజ్జలమ్ ।

వహ్నా మృత్యుః క్షయో వాయుర్నభఃస్థానం దహేత్కృత్ ॥ ౧౭౭॥

జీవితవ్యే జయే లాభే కృష్యాం చ ధనకర్మణి ।

మత్తార్థే యుద్ధప్రశ్నే చ గమనాగమనే తథా ॥ ౧౭౮॥

ఆయాతి వారుణే తత్త్వే శత్రురస్తి శుభం క్షితౌ ।

ప్రయాతి వాయుతోఽన్యత్ర హానిమృత్యా నభోఽనలే ॥ ౧౭౯॥

అథ ప్రశ్నవిచారః ।

పృథివ్యాం మూలచింతా స్యాజ్జీవనస్య జలవాతయోః ।

తేజసా ధాతుచింతా స్యాచ్ఛూన్యాకాశతో వదేత్ ॥ ౧౮౦॥

పృథివ్యాం బహుపాదాః స్యుర్ద్విపదస్తోయవాయుతః ।

తేజస్యేవ చతుష్పాదో నభసా పాదవర్జితః ॥ ౧౮౧॥

కుజో వహ్ని రవిః పృథ్వీ సౌరిరాపః ప్రకీర్తితః ।

వాయుస్థానాస్థితో రాహుర్దశరస్థప్రవాహకః ॥ ౧౮౨॥

జలం చంద్రో బుధః పృథ్వీ గురుర్వాతః సితోఽనలః ।

వామనాడ్యాం స్థితాః సర్వే సర్వకార్యేషు నిశ్చితాః ॥ ౧౮౩॥

పృథ్వీ బుధో జలం చేన్దుః శుక్రో వహ్ని రవిః కుజః ।

వాయూ రాహుశ్శనీ వ్యోమ గురురేవ ప్రకీర్తితః ॥ ౧౮౪॥

ప్రశ్వాసప్రశ్న ఆదిత్యే యది రాహుర్గతోఽనిలే ।

తదాఽసౌ చలితో జ్ఞేయః స్థానాస్తరమపేక్షతే ॥ ౧౮౫॥

ఆయాతి వారుణే తత్త్వే తత్రైవాస్తి శుభం క్షితౌ ।

ప్రవాసీ పవనేఽన్యత్ర మృత్యురేవానలే భవేత్ ॥ ౧౮౬॥

పార్థివే మూలవిజ్ఞానం శుభకార్యం జలే తథా ।
 ఆగ్నేయే ధాతువిజ్ఞానం వ్యోమ్ని శూన్యం వినిర్దిశేత్ ॥ ౧౮౭ ॥
 తుష్టిః పుష్టి రతిఃక్రీడా జయహర్షా ధరాజలే ।
 తేజో వాయోశ్చ సుప్తాక్షో జ్వరకమ్పః ప్రవాసినః ॥ ౧౮౮ ॥
 గతాయుర్మృత్యురాకాశే తత్త్వస్థానే ప్రకీర్తితా ।
 ద్వాదశైతాః ప్రయత్నేన జ్ఞాతవ్యా దైశ్చిత్రైః సదా ॥ ౧౮౯ ॥
 పూర్వాయాం పశ్చిమే యామ్యాం ఉత్తరస్యాం తథాక్రమమ్ ।
 పృథీవ్యాదీని భూతాని బలిష్ఠాని వినిర్దిశేత్ ॥ ౧౯౦ ॥
 అథ తత్త్వగుణకథనమ్ ।
 పృథీవ్యాపస్తథా తేజో వాయురాకాశమేవ చ ।
 పఞ్చభూతాత్మకో దేహో జ్ఞాతవ్యశ్చ వరాననే ॥ ౧౯౧ ॥
 ఆస్థిమాంసం త్వచా నాడీ రోమశ్చైవ తు పఞ్చమమ్ ।
 పృథ్వీ పఞ్చగుణాః ప్రోక్తా బ్రహ్మజ్ఞానేన భాషితమ్ ॥ ౧౯౨ ॥
 శుక్రశోణితమజ్జాశ్చ మూత్రం లాలం చ పఞ్చమమ్ ।
 ఆపః పఞ్చగుణాః ప్రోక్తా బ్రహ్మజ్ఞానేన భాషితమ్ ॥ ౧౯౩ ॥
 క్షుధా తృషా తథా నిద్రా కాన్తిరాలస్యమేవ చ ।
 తేజః పఞ్చగుణం ప్రోక్తం బ్రహ్మజ్ఞానేన భాషితమ్ ॥ ౧౯౪ ॥
 ధావనం చలనం గ్రన్థిః సక్కించనప్రసారణే ॥
 వాయోః పఞ్చగుణాః ప్రోక్తా బ్రహ్మజ్ఞానేన భాషితమ్ ॥ ౧౯౫ ॥
 రాగద్వేషౌ తథా లజ్జా భయం మోహశ్చ పఞ్చమః ।
 నభః పఞ్చగుణం ప్రోక్తం బ్రహ్మజ్ఞానేన భాషితమ్ ॥ ౧౯౬ ॥
 పృథ్వాః పలాని పఞ్చాశ్చచ్చత్వారింశత్తథామ్భసః ।
 ఆగ్నేస్త్రీంశత్పునర్వాయో వింశతిర్నభసో దశ ॥ ౧౯౭ ॥
 పృథీవ్యాం చిరకాలేన లాభశ్చాపః క్షణాదృభేత్ ।
 జాయతే పవనే స్వల్పః సిద్ధౌ౭ప్యగ్నౌ వినశ్యతి ॥ ౧౯౮ ॥
 పృథ్వాః పఞ్చ హ్యపాం వేదా గుణాస్తేజో ద్వివాయుతః ।
 నభస్యేకగుణైశ్చైవ తత్త్వజ్ఞానమిదం భవేత్ ॥ ౧౯౯ ॥

పూత్కారకృత్ప్రస్ఫుటితా విదీర్ణా పతితా ధరా ।
దదాతి సర్వకార్యేషు అవస్థాసదృశం ఫలమ్ ॥ ౨౦౦॥

అథ నక్షత్రతత్త్వకథనమ్ ।

ధనిష్ఠా రోహిణీ జ్యేష్ఠాఽనురాధా శ్రవణం తథా ।
అభిజిదుత్తరాషాఢా పృథ్వీతత్త్వముదాహృతమ్ ॥ ౨౦౧॥

పూర్వాషాఢా తథాశ్లేషా మూలమార్గా చ రేవతీ ।
ఉత్తరాభాద్రపదా తోయతత్త్వం శతభిషక్ ప్రియే ॥ ౨౦౨॥

భరణీ కృత్తికాపుష్యో మఘా పూర్వా చ ఫల్గునీ ।
పూర్వాభాద్రపదా స్వాతీ తేజస్తత్త్వమితి ప్రియే ॥ ౨౦౩॥

విషాఖోత్తరఫాల్గున్యో హస్తచిత్రే పునర్వసుః ।
అశ్విని మృగశిరే చ వాయుతత్త్వముదాహృతమ్ ॥ ౨౦౪॥

అథ సిద్ధివిచారః ।

వహన్నాడిస్థితో దూతో యత్ప్రచ్ఛతి శుభాశుభమ్ ।
తత్సర్వం సిద్ధిమాపనోతి శూన్యే శూన్యం న సంశయః ॥ ౨౦౫॥

పూర్ణోఽపి నిర్గమశ్శ్వాసే సుతత్త్వేఽపి న సిద్ధిదః ।
సూర్యశ్చంద్రోఽథవా నృణాం సజ్గ్రహే సర్వసిద్ధిదః ॥ ౨౦౬॥

తత్త్వే రామో జయం ప్రాప్తః సుతత్త్వే చ ధనజ్ఞయః ।
కౌరవా నిహతాః సర్వే యుధే తత్త్వవిపర్యయాత్ ॥ ౨౦౭॥

జన్మాన్తరీయసంస్కారాత్ప్రసాదాదథవా గురోః ।
కేషాంజ్ఞాయతే తత్త్వవాసనా విమలాత్మనా ॥ ౨౦౮॥

అథ తత్త్వబీజధ్యానవర్ణనమ్ ।

లం బీజం ధరణీం ధ్యాయేచ్ఛతురస్రాం సుపీతభామ్ ।
సుగంధాం స్వర్ణవర్ణాభాం ప్రాప్నుయాద్దేహాలాఘవమ్ ॥ ౨౦౯॥

వం బీజం వారుణం ధ్యాయేత్తత్త్వమర్ధశశిప్రభమ్ ।
క్షుత్ప్రష్ణాదిసహిష్ణుత్వం జలమధ్యే చ మజ్జనమ్ ॥ ౨౧౦॥

రం బీజమగ్నిం ధ్యాయేత్త్రికోణమరుణప్రభమ్ ।
బహ్వాన్నపానభోక్తుత్వమాతపాగ్నిసహిష్ణుతా ॥ ౨౧౧॥

యం బీజం పవనం ధ్యాయేద్వర్తులం శ్యామలప్రభమ్ ।

ఆకాశగమనాద్యం చ పక్షివద్గమనం తథా ॥ ౨౧౨ ॥
 హం బీజం గగనం ధ్యాయేన్నిరాకారం బహుప్రభమ్ ।
 జ్ఞానం త్రికాలవిషయమైశ్వర్యమణిమాదికమ్ ॥ ౨౧౩ ॥
 స్వరజ్ఞానీ నరో యత్ర ధనం నాస్తి తతః పరమ్ ।
 గమ్యతే తు స్వరజ్ఞానం హ్యనాయాసం ఫలం భవేత్ ॥ ౨౧౪ ॥
 శ్రీ దేవ్యువాచ ।
 దేవ దేవ మహాదేవ మహాజ్ఞానం స్వరోదయమ్ ।
 త్రికాలవిషయం చైవ కథం భవతి శక్కుర ॥ ౨౧౫ ॥
 ఈశ్వర ఉవాచ ।
 అర్థకాలజయప్రశ్న శుభాశుభమితి త్రిధా ।
 ఏతత్త్రికాలవిజ్ఞానం నాన్యద్భవతి సుందరి ॥ ౨౧౬ ॥
 తత్త్వే శుభాశుభం కార్యం తత్త్వే జయపరాజయౌ ।
 తత్త్వే సుఖిక్షదుర్భిక్షే తత్త్వం త్రిపాదముచ్యతే ॥ ౨౧౭ ॥
 అథ ప్రాణగతికథనమ్ ।
 శ్రీ దేవ్యువాచ ।
 దేవ దేవ మహాదేవ సర్వసంసారసాగరే ।
 కిం నరాణాం పరం మిత్రం సర్వకార్యార్థసాధకమ్ ॥ ౨౧౮ ॥
 ఈశ్వర ఉవాచ ।
 ప్రాణ ఏవ పరం మిత్రం ప్రాణ ఏవ పరః సఖా ।
 ప్రాణతుల్యో పరో బన్ధుర్నాస్తి నాస్తి వరాననే ॥ ౨౧౯ ॥
 శ్రీదేవ్యువాచ ।
 కథం ప్రాణస్థితో వాయుర్దేహః కిం ప్రాణరూపకః ।
 తత్త్వేషు సఞ్చరన్ప్రాణో జ్ఞాయతే యోగిభిః కథమ్ ॥ ౨౨౦ ॥
 శ్రీశివ ఉవాచ ।
 కాయానగరమధ్యస్థో మారుతో రక్షపాలకః ।
 ప్రవేషే దశభిః ప్రోక్తో నిర్గమే ద్వాదశాఙ్గులః ॥ ౨౨౧ ॥
 గమనే తు చతుర్విశన్నేత్రవేదాస్తు ధావనే ।
 మైథునే పఞ్చషష్టిశ్చ శయనే చ శతాఙ్గులమ్ ॥ ౨౨౨ ॥

ప్రాణస్య తు గతిర్దేవి స్వభావాద్ధ్వాదశాఙ్గలా ।
 భోజనే వమనే చైవ గతిరష్టాదశాఙ్గలమ్ ॥ ౨౨౩॥
 ఏకాఙ్గలే కృతే న్యూనే ప్రాణే నిష్కామతా మతా ।
 ఆనన్దస్తు ద్వివీతీయే స్యాత్కవిశక్తిస్త్వతీయకే ॥ ౨౨౪॥
 వాచాం సిద్ధిశ్చతుర్థే చ దూరదృష్టిస్తు పఞ్చమే ।
 షష్ఠే త్వాకాశగమనం చణ్ణవేగశ్చ సప్తమే ॥ ౨౨౫॥
 అష్టమే సిద్ధయశ్చైవ నవమే నిధయో నవ ।
 దశమే దశమూర్తిశ్చ (దశరూపాణి) ఛాయాచైకాదశే భవేత్ ॥ ౨౨౬॥
 ద్వాదశే హంసచారశ్చ గఙ్గామృతరసం పిబేత్ ।
 ఆనఖాగ్రం ప్రాణపూర్ణే కస్య భక్ష్యం చ భోజనమ్ ॥ ౨౨౭॥
 ఏవం ప్రాణవిధిః ప్రోక్తః సర్వకార్యఫలప్రదః ।
 జ్ఞాయతే గురువాక్యేన న విద్యాశాస్త్రకోటిభిః ॥ ౨౨౮॥
 ప్రాతశ్చన్ద్రో రవిః సాయం యది దైవాన్న లభ్యతే ।
 మధ్యాహ్నమధ్యరాత్రాచ్చ పరతస్తు ప్రవర్తతే ॥ ౨౨౯॥
 అథ యుద్ధప్రకరణమ్ ।
 దూరయుద్ధే జయీ చన్ద్రః సమాసన్నే దివాకరః ।
 వహన్నాడ్యాం గతః పాదః సర్వసిద్ధిప్రదాయకః ॥ ౨౩౦॥
 యాత్రారమ్భే వివాహే చ ప్రవేశే నగరాదికే ।
 శుభకార్యాణి సిద్ధ్యన్తి చన్ద్రచారేషు సర్వదా ॥ ౨౩౧॥
 ఆయనతిథిదినేశైః స్త్రీయతత్త్వై చ యుక్తే
 యది వహతి కదాచిద్దైవయోగేన పుంసామ్ ।
 స జయతి రిపునైస్యం స్తమ్భమాత్రస్వరేణ
 ప్రభవతి న చ విఘ్నం కేశవస్యాపి లోకే ॥ ౨౩౨॥
 జీవం రక్ష జీవం రక్ష జీవాజ్కే పరిధాయ చ ।
 జీవో జపతి యో యుద్ధే జీవం జయతి మేదిసీమ్ ॥ ౨౩౩॥
 భూమౌ జలే చ కర్తవ్యం గమనం శాన్తికర్మసు ।
 వహ్నా వాయౌ ప్రదీప్తేషు ఖే పునర్నోభయేష్వపి ॥ ౨౩౪॥
 జీవేన శస్త్రం బద్ధీయాజ్జీవేనైవ వికాశయేత్ ।

జీవేన ప్రక్షిపేచ్ఛస్త్రం యుద్ధే జయతి సర్వదా ॥ ౨౩౫॥

ఆకృష్య ప్రాణపవనం సమారోహిత వాహనమ్ ।

సముత్తరే పదం దద్యాత్ సర్వకార్యాణి సాధయేత్ ॥ ౨౩౬॥

అపూరే శత్రుసామగ్రీ పూరే వా స్వబలం తథా ।

కురుతే పూర్ణతత్త్వస్థో జయత్యేకో వసున్ధరామ్ ॥ ౨౩౭॥

యా నాడి వహతే చాక్షే తస్యామేవాధిదేవతా ।

సన్ముఖేఽపి దిశా తేషాం సర్వకార్యఫలప్రదా ॥ ౨౩౮॥

ఆదౌ తు క్రియతే ముద్రా పశ్చాద్యుద్ధం సమాచరేత్ ।

సర్పముద్రా కృతా యేన తస్య సిద్ధిర్న సంశయః ॥ ౨౩౯॥

చన్ద్రప్రవాహేఽప్యథ సూర్యవాహే భటాః సమాయాన్తి చ యోద్ధకామాః ।

సమీరణస్తత్త్వవిదాం ప్రతితో యా శూన్యతా సా ప్రతికార్యనాశమ్ ॥ ౨౪౦॥

యాం దిశం వహతే వాయుర్యుద్ధం తద్దిశి దాపయేత్ ।

జయత్యేవ న సన్దేహాః శక్రోఽపి యది చాగ్రతః ॥ ౨౪౧॥

యత్ర నాడ్యాం వహేద్వాయుస్తదక్షే ప్రాణమేవ చ ।

ఆకృష్య గచ్ఛేత్కర్ణాంతం జయత్యేవ పురన్ధరమ్ ॥ ౨౪౨॥

ప్రతిపక్షప్రహారేభ్యః పూర్ణాక్షే యోఽభిరక్షతి ।

న తస్య రిపుభిః శక్తిర్బలిష్ఠైర్ని హన్యతే ॥ ౨౪౩॥

అఙ్గుష్ఠతర్జనీవంశే పాదాఙ్గుష్ఠే తథా ధ్వనిః ।

యుద్ధకాలే చ కర్తవ్యో లక్షయోద్ధృజయీ భవేత్ ॥ ౨౪౪॥

నిశాకరే రవౌ వారే మధ్యే యస్య సమీరణః ।

స్థితో రక్షేద్గింతాని జయకాక్షీ గతః సదా ॥ ౨౪౫॥

శ్వాసప్రవేశకాలే తు దూతో జల్పతి వాఞ్చోతమ్ ।

తస్యార్థః సిద్ధిమాయాతి నిర్గమే నైవ సున్ధరి ॥ ౨౪౬॥

లాభాదీన్యపి కార్యాణి పృష్టాని కీర్తితాని చ ।

జీవే విశతి సిద్ధ్యన్తి హానిర్నిఃసరణే భవేత్ ॥ ౨౪౭॥

నరే దక్ష స్వకీయా చ స్త్రియాం వామా ప్రశస్యతే ।

కుమ్భకో యుద్ధకాలే చ తిస్రో నాడ్యస్త్రయాగతిః ॥ ౨౪౮॥

హకారస్య సకారస్య వినా భేదం స్వరః కథమ్ |
 సోఽహం హంసపదేనైవ జీవో జపతి సర్వదా || ౨౪౯ ||
 శూన్యాఙ్గం పూరితం కృత్వా జీవాఙ్గే గోపయేజ్జయమ్ |
 జీవాఙ్గే ఘాతమాప్నోతి శూన్యాఙ్గే రక్షతే సదా || ౨౫౦ ||
 వామే వా యది వా దక్షే యది పృచ్ఛతి పృచ్ఛకః |
 పూర్ణే ఘాతో న జాయేత శూన్యే ఘాతం వినిర్దిశేత్ || ౨౫౧ ||
 భూతత్వేనోదరే ఘాతః పదస్థానేఽమ్బునా భవేత్ |
 ఉరుస్థానేఽగ్నితత్వేన కరస్థానే చ వాయునా || ౨౫౨ ||
 శిరసి వ్యోమతత్వే చ జ్ఞాతవ్యో ఘాతనిర్ణయః |
 ఏవం పఞ్చవిధో ఘాతః స్వరశాస్త్రే ప్రకాశితః || ౨౫౩ ||
 యుద్ధకాలే యదా చన్ద్రః స్థాయీ జయతి నిశ్చింతమ్ |
 యదా సూర్యప్రవాహాస్తు యాయీ విజయతే సదా || ౨౫౪ ||
 జయమధ్యే తు సన్దేహో నాడీమధ్యం తు లక్షయేత్ |
 సుషుమ్నాయాం గతే ప్రాణే సమరే శత్రుసంకృటమ్ || ౨౫౫ ||
 యస్యాం నాడ్యా భవేచ్ఛారస్తాం దిశం యుధి సంశ్రయేత్ |
 తదాఽసౌ జయమాప్నోతి నాత్రకార్యా విచారణా || ౨౫౬ ||
 యది సఙ్గామకాలే తు వామనాడీ సదా వహేత్ |
 స్థాయినో విజయం విద్యాదిపువశ్యదయోఽపి చ || ౨౫౭ ||
 యది సఙ్గామకాలే చ సూర్యస్తు వ్యావృతో వహేత్ |
 తదా యాయీజయం విద్యాత్ సదేవాసురమానవే || ౨౫౮ ||
 రణే హరతి శత్రుస్తం వామాయాం ప్రవిశేన్నరః |
 స్థానం విషువచారేణ జయః సూర్యేణ ధావతా || ౨౫౯ ||
 యుద్ధద్వయే కృతే ప్రశ్నే పూర్ణస్య ప్రథమే జయః |
 రిక్తే చైవ ద్వితీయస్తు జయీ భవతి నాన్యథా || ౨౬౦ ||
 పూర్ణనాడీగతః పృష్ఠే శూన్యాఙ్గం చ తదాఽగ్రతః |
 శూన్యస్థానే కృతః శత్రుర్మ్రీయతే నాత్ర సంశయః || ౨౬౧ ||
 వామాచారే సమం నామ యస్య తస్య జయో భవేత్ |

పుచ్చకో దక్షిణే భాగే విజయీ విషమాక్షరః ॥ ౨౬౨ ॥

యదా పుచ్చతి చంద్రస్య తదా సన్ధానమాదిశేత్ ।

పుచ్చేద్యదా తు సూర్యస్య తదా జానీహి విగ్రహమ్ ॥ ౨౬౩ ॥

పార్థివే చ సమం యుద్ధం సిద్ధిర్భవతి వారుణే ।

యుద్ధే హి తేజసో భక్తో మృత్యుర్వాయౌ నభస్యపి ॥ ౨౬౪ ॥

అథ రుద్ధస్వరజ్ఞానోపాయకథనమ్ ।

నిమిత్తతః ప్రమాదాద్వా యదా న జ్ఞాయతేఽనిలః ।

పుచ్చాకాలే తదా కుర్యాదిదం యత్నేన బుద్ధిమాన్ ॥ ౨౬౫ ॥

నిశ్చలం ధారణాం కృత్వా పుష్పం హస్తాన్నిపాతయేత్ ।

పూర్ణాజ్ఞే పుష్పపతనం శూన్యం వా తత్పరం భవేత్ ॥ ౨౬౬ ॥

తిష్ఠన్నుపవిశంశ్చాపి ప్రాణమాకర్షయన్నిజమ్ ।

మనోభక్తమకుర్వాణః సర్వకార్యేషు జీవతి ॥ ౨౬౭ ॥

న కాలో వివిధం ఘోరం న శస్త్రం న చ పన్నగాః ।

న శత్రువ్యాధిచౌరాద్యాః శూన్యస్థానాశితుం క్షమాః ॥ ౨౬౮ ॥

జీవేన స్థాపయేద్వాయుం జీవేనారమ్భయేత్పునః ।

జీవేన క్రీడతే నిత్యం ద్యుతే జయతి సర్వదా ॥ ౨౬౯ ॥

స్వరజ్ఞానీబలాదగ్రే నిష్ఫలం కోటిధా భవేత్ ।

ఇహలోకే పరత్రాపి స్వరజ్ఞానీ బలీ నదా ॥ ౨౭౦ ॥

దశశతాయుతం లక్షం దేశాధిపబలం క్వచిత్ ।

శతక్రతు సురేన్ద్రాణాం బలం కోటిగుణం భవేత్ ॥ ౨౭౧ ॥

దేవ్యువాచ ।

పరస్పరం మనుష్యాణాం యుద్ధే ప్రోక్తో జయస్త్యయా ।

యమయుద్ధే సముత్పన్నే మనుష్యాణాం కథం జయః ॥ ౨౭౨ ॥

ఈశ్వరోవాచ ।

ధ్యాయేద్దేవం స్థిరో జీవం జహుయాజ్జీవ సజ్గమే ।

ఇష్టసిద్ధిర్భవేత్తస్య మహాలాభో జయస్తథా ॥ ౨౭౩ ॥

నిరాకారాత్సముత్పన్నం సాకారం సకలం జగత్ ।

తత్సాకారం నిరాకారజ్ఞానే భవతి తత్క్షణాత్ ॥ ౨౭౪ ॥

అథ వశికరణప్రకరణమ్ ।

శ్రీదేవ్యువాచ ।

నరయుద్ధం యమయుద్ధం త్వయా ప్రోక్తం మహేశ్వర ।

ఇదానీం దేవదేవానాం వశికారణకం వద ॥ ౨౭౫ ॥

ఈశ్వరోవాచ ।

చన్ద్రం సూర్యేణ చాకృష్య స్థాపయేజ్జీవమణ్ణలే ।

ఆజన్మవశగా రామా కథితేయం తపోధనైః ॥ ౨౭౬ ॥

జీవేన గృహ్యతే జీవో జీవో జీవస్య దీయతే ।

జీవస్థానే గతో జీవో బాలా జీవాన్తకారకః ॥ ౨౭౭ ॥

రాత్ర్యన్తయామవేలాయాం ప్రసుప్తే కామినిజనే ॥

బ్రహ్మజీవం పిబేద్యస్తు బాలాప్రాణహరో నరః ॥ ౨౭౮ ॥

అష్టాక్షరం జపిత్వా తు తస్మిన్ కాలే గతే సతి ।

తత్క్షణం దీయతే చన్ద్రో తు మోహమాయాతి కామినీ ॥ ౨౭౯ ॥

శయనే వా ప్రసక్లే వా యువత్యాల్లిజనేఽపి వా ।

యః సూర్యేణ పిబేచ్ఛన్ద్రం స భవేన్మకరధ్వజః ॥ ౨౮౦ ॥

శివ ఆల్లిక్యతే శక్త్యా ప్రసక్లే దక్షిణేఽపి వా ।

తత్క్షణాద్ధాపయేద్యస్తు మోహయేత్కామినీశతమ్ ॥ ౨౮౧ ॥

సప్త నవ త్రయః పంచ వారాన్సంకృష్ట సూర్యభే ।

చన్ద్రో ద్వితుయషట్కృత్వా వశ్యా భవతి కామినీ ॥ ౨౮౨ ॥

సూర్యచన్ద్రౌ సమాకృష్య సరాక్రాన్త్యాఽధరోష్ఠయోః ।

మహాపద్మే ముఖం స్పృష్ట్యా వారం వారమిదం చరేత్ ॥ ౨౮౩ ॥

ఆప్రాణామితి పద్మస్య యావన్నిద్రావశం గతా ।

పశ్చాజ్ఞాగృతి వేలాయాం చోష్యతే గలచక్షుషీ ॥ ౨౮౪ ॥

అనేన విధినా కామీ వశయేత్సర్వకామినీః ।

ఇదం న వాచ్యమస్మిన్నిత్యాజ్ఞా పరమేశ్వరి ॥ ౨౮౫ ॥

అథ గర్భప్రకరణమ్ ।

ఋతుకాలభవా నారీ పంచమేఽహ్ని యదా భవేత్ ।

సూర్యవన్ద్యమసోర్యోగే నేవనాత్పుత్ర సమ్భవః ॥ ౨౮౬ ॥

శక్తివల్లిం గవాం దుగ్ధే పృథ్వాప్యో వహతే యదా ।

భర్తురేవ వదేద్వాక్యం గర్భం దేహి త్రిభిర్వచః ॥ ౨౮౭ ॥

ఋతుస్నాతా పిబేన్నారీ ఋతుదానం తు యోజయేత్ ।

రూపలావణ్యసమ్పన్నో నరసింహః ప్రసూయతే ॥ ౨౮౮ ॥

సుషుమ్నా సూర్యవాహేన ఋతుదానం తు యోజయేత్ ।

అక్షీనః పుమాన్యస్తు జాయతే త్రాసవిగ్రహః ॥ ౨౮౯ ॥

విషమాజ్కే దివారాత్రౌ విషమాజ్కే దినాధిపః ।

చన్ద్రేనేత్రాగ్నితత్త్విషు వన్ధ్యా పుత్రమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౯౦ ॥

ఋత్వారమ్భే రవిః పుంసాం స్త్రీణాం చ సుధాకరః ।

ఉభయోః సజమే ప్రాప్తో వన్ధ్యా పుత్రమవాప్నుయాత్ ॥ ౨౯౧ ॥

ఋత్వారమ్భే రవిః పుంసాం శుక్రాన్తే చ సుధాకరః ।

అనేన క్రమయోగేన నాదత్తే దైవదారుకమ్ ॥ ౨౯౨ ॥

చన్ద్రనాడి యదా ప్రశ్నే గర్భే కన్యా తదా భవేత్ ।

సూర్యో భవేత్తదా పుత్రో ద్వయోర్గర్భో విహన్యతే ॥ ౨౯౩ ॥

పృథ్వాప్యం పుత్రీ జలే పుత్రః కన్యకా తు ప్రభణ్ణినే ।

గర్భపాతస్తేజసి స్యాన్నభస్యపి నపుంసకః ॥ ౨౯౪ ॥

చన్ద్రే స్త్రీ పురుషః సూర్యే మధ్యమార్గే నపుంసకః ।

గర్భప్రశ్నే యదా దూతః పూర్ణే పుత్రః ప్రజాయతే ॥ ౨౯౫ ॥

శూన్యే శూన్యం యుగే యుగ్మం గర్భపాతశ్చ సజ్కృమే ।

తత్త్వవిత్స విజానీయాత్కథితం తత్తు సుస్థరి ॥ ౨౯౬ ॥

గర్భాధానం మారుతే స్యాచ్చ దుఃఖీ దిక్షు ఖ్యాతో వారుణే సౌఖ్యయుక్తః ।

గర్భస్రావః స్వల్పజీవశ్చ వహన్నా భోగీ భవ్యః పార్థివేనార్థయుక్తః ॥ ౨౯౭ ॥

ధనవాన్సౌఖ్యయుక్తశ్చ భోగవానర్థసంస్థితిః ।

స్యాన్నిత్యం వారుణే తత్త్వే వ్యోమ్ని గర్భో వినశ్యతి ॥ ౨౯౮ ॥

మాహేన్ద్రే సుసుతోత్పత్తిర్వారుణే దుహితా భవేత్ ।

శేషేషు గర్భహానిః స్యాజ్జాతమాత్రస్య వా మృతిః ॥ ౨౯౯ ॥

రవిమధ్యగతశ్చన్ద్రశ్చన్ద్రమధ్యగతో రవిః ।

జ్ఞాతవ్యం గురుతః శీఘ్రం న వేదశాస్త్రకోటిభిః ॥ 300 ॥

అథ సంవత్సరఫలకథనమ్ ।

చైత్రశుక్లప్రతిపది ప్రాతస్తత్త్వవిభేదతః ।

పశ్యేద్విచక్షణో యోగీ దక్షిణ చోత్తరాయణే ॥ 301 ॥

చన్ద్రోదయస్య వేలాయాం వహమానోఽత్ర తత్త్వతః ।

పృథివ్యాపస్తథా వాయుః సుభిక్షం సర్వసస్యజమ్ ॥ 302 ॥

తేజోవ్యోమోర్భయం ఘోరం దుర్భిక్షం కాలతత్త్వతః ।

ఏవం తత్త్వఫలం జ్ఞేయం వర్షే మాసే దినేష్వపి ॥ 303 ॥

మధ్యమా భవతి క్రూరా దుష్టా సర్వేషు కర్మసు ।

దేశభక్తమహారోగకైషకష్టాదిదుఃఖదా ॥ 304 ॥

మేషసంజ్ఞాన్తివేలాయాం స్వరభేదం విచారయేత్ ।

సంవత్సరఫలం బ్రూయాల్లోకానాం తత్త్వచింతకః ॥ 305 ॥

పృథివ్యాదికతత్త్వేన దినమాసాబ్దజం ఫలమ్ ।

శోభనం చ యథా దుష్టం వ్యోమమారుతవహ్నిభిః ॥ 306 ॥

సుభిక్షం రాష్ట్రవృద్ధిః స్యాద్బహుసస్యా వసున్ధరా ।

బహువృష్టిస్తథా సౌఖ్యం పృథీవీతత్త్వం వహేద్యది ॥ 307 ॥

అతివృష్టిః సుభిక్షం స్యాదారోగ్యం సౌఖ్యమేవ చ ।

బహుసస్యా తథా పృథీవీ అప్తత్త్వం వహేద్యది ॥ 308 ॥

దుర్భిక్షం రాష్ట్రభక్తః స్యాదుత్పత్తిశ్చ వినశ్యతి ।

అల్పాదల్పతరా వృష్టిరగ్నితత్త్వం వహేద్యది ॥ 309 ॥

ఉత్పాతోపద్రవాః భీతిరల్పా వృష్టిస్యూరీతయః ।

మేషసంజ్ఞాన్తివేలాయాం వాయుతత్త్వం వహేద్యది ॥ 310 ॥

మేషసంజ్ఞాన్తివేలాయాం వ్యోమతత్త్వం వహేద్యది ।

తత్రాపి శూన్యతా జ్ఞేయా సస్యాదీనాం సుఖస్య చ ॥ 311 ॥

పూర్ణప్రవేశనే శ్వాసే సస్యం తత్త్వేన సిద్ధ్యతి ।

సూర్యచన్ద్రేఽన్యథాభూతే సజ్గిహః సర్వసిద్ధిదః ॥ 312 ॥

విషమే వహ్నితత్త్వం స్యాజ్జాయతే కేవలం నభః ।

తత్కుర్యాద్వస్తుసంక్లృహో ద్విమాసే చ మహర్షతా ॥ 3౧౩॥

రవౌసంక్రమతే నాడీ చన్ద్రమస్తే ప్రసర్పితా ।

ఖానిలే వహ్నియోగేన రౌరవం జగతీతలే ॥ 3౧౪॥

అథ రోగప్రకరణమ్ ।

మహితత్వే స్వరోగశ్చ జలే చ జలమాతృతః ।

తేజసీ ఖేటవాటిస్థా శాకినీపితృదోషతః ॥ 3౧౫॥

ఆదౌ శూన్యాగతో దూతః పశ్చాత్పూర్ణే విశేద్యది ।

మూర్చ్ఛితోఽపి ద్రువం జీవేద్యదర్థ ప్రతిపృచ్ఛతి ॥ 3౧౬॥

యస్మిన్నగ్నే స్థితో జీవస్తత్రస్థః పరిపృచ్ఛతి ।

తదా జీవతి జీవోఽసౌ యది రోగైరుపద్రుతః ॥ 3౧౭॥

దక్షిణేన యదా వాయుర్దూతో రౌద్రాక్షరో వదేత్ ।

తదా జీవతి జీవోఽసౌ చన్ద్రే సమఫలం భవేత్ ॥ 3౧౮॥

జీవాకారఞ్చ వా ధృత్వా జీవాకారం విలోక్య చ ।

జీవాస్థో జీవితప్రశ్నే తస్య స్యాజ్జీవితం ఫలమ్ ॥ 3౧౯॥

వామాచారే తథా దక్షప్రవేశే యత్ర వాహనే ।

తత్రస్థః పృచ్ఛతే దూతస్తస్య సిద్ధిర్న సంశయః ॥ 3౨౦॥

ప్రశ్నే చాధఃస్థితో జీవో నూనం జీవో హి జీవతి ।

ఊర్ధ్వచారస్థితో జీవో జీవో యాతి యమాలయమ్ ॥ 3౨౧॥

విపరీతాక్షరప్రశ్నే రిక్తాయాం పృచ్ఛకో యది ।

విపర్యయం చ విజ్ఞేయం విషమస్యోదయే సతి ॥ 3౨౨॥

చన్ద్రస్థానే స్థితో జీవః సూర్యస్థానే తు పృచ్ఛకః ।

తదా ప్రాణవియుక్తోఽసౌ యది వైద్యశతైర్వృతః ॥ 3౨౩॥

పిక్లాయాం స్థితో జీవో వామే దూతస్తు పృచ్ఛతి ।

తదాఽపి మ్రియతే రోగీ యది త్రాతా మహేశ్వరః ॥ 3౨౪॥

ఏకస్య భూతస్య విపర్యయేణ రోగాభిభూతిర్భవతీహ పుంసామ్ ।

తయోర్ధ్వయోర్భుద్ధనుహృద్విపత్తిః పక్షద్వయే వ్యత్యయతో మృతిః స్యాత్ ॥ 3౨౫॥

అథ కాలప్రకరణమ్ ।

మాసాదౌ చైవ పక్షాదౌ వత్సరాదౌ యథాక్రమమ్ ।

క్షయకాలం పరీక్షేత వాయుచారవశాత్సుధీః ॥ 32౬ ॥

పంచభూతాత్మకం దీపం శివస్నేహేన సింఛితమ్ ।

రక్షయేత్సూర్యవారేన ప్రాణీ జీవః స్థిరో భవేత్ ॥ 32౭ ॥

మారుతం బంధయిత్వా తు సూర్యం బంధయతే యది ।

అభ్యాసాజ్జీవతే జీవః సూర్యకాలేఽపి వంఛితే ॥ 32౮ ॥

గగనాత్సవతే చన్ద్ర కాంపద్మాని సింఛయేత్ ।

కర్మయోగసదాభ్యాసైరమరః శశిసంశ్రయాత్ ॥ 329 ॥

శశాంకం వారయేద్రాత్రౌ దివా వారో దివాకరః ।

ఇత్యభ్యాసరతో నిత్యం స యోగీ నాత్ర సంశయః ॥ 330 ॥

అహోరాత్రే యదైకత్ర వహతే యస్య మారుతః ।

తదా తస్య భవేన్మృత్యుః సమ్పూర్ణే వత్సరత్రయే ॥ 33౧ ॥

అహోరాత్రద్వయం యస్య పింజలాయాం సదా గతిః ।

తస్య వర్షద్వయం ప్రోక్తం జీవితం తత్త్వవేదిభిః ॥ 332 ॥

త్రిరాత్రం వహతే యస్య వాయురేకపుటే స్థితః ।

తదా సంవత్సరాయుస్తం ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ 333 ॥

రాత్రౌ చన్ద్రో దివా సూర్యో వహేద్యస్య నిరన్తరమ్ ।

జానీయాత్తస్య వై మృత్యుః షణ్ణాసాభ్యన్తరే భవేత్ ॥ 334 ॥

లక్ష్యం లక్షతి లక్షణేన సలిలే భానుర్యదా దృశ్యతే

క్షీణో దక్షిణపశ్చిమోత్తరపురః షట్ప్రద్యమానైకతః ।

మధ్యం ఛిద్రమిదం భవేద్దశదిసం ధూమాకులం తద్దినే

సర్వైశ్చైరభిభాషితం మునివరైరాయుః ప్రమాణం స్ఫుటమ్ ॥ 335 ॥

దూతః కృష్ణకషాయకృష్ణవసనో దన్తక్షతో ముణ్డీత-

స్తైలాభ్యక్తశరీరరజ్జుకరో దీనశ్చ పూర్ణోత్తరః ।

భస్మాణ్ణారకపాలపాశముసలీ సూర్యాస్తమాయాతి యః

కాలీశూన్యపదస్థితో గదయుతఃకాలానలస్యాహతః(దృత) ॥ 33౬ ॥

అకస్మాత్చిత్తవికృతిరకస్మాత్పురుషోత్తమః ।

అకస్మాద్వియోతాప్తః సన్నిపాతాగ్రలక్షణమ్ || 33౭||

శరీరం శీతలం యస్య ప్రకృతిర్వికృతా భవేత్ |

తదరిష్టం సమాసేన వ్యాసతస్తు నిబోధ మే || 33౮||

దుష్టశబ్దేషు రమతే శుద్ధశబ్దేషు చాప్యతి |

పశ్చాత్తాపో భవేద్యస్య తస్య మృత్యుర్న సంశయః || 33౯||

హుక్కారః శీతలో యస్య ఘృత్కారో వహ్నిసన్నిభః |

మహావైద్యో భవేత్తస్య తస్య మృత్యుర్భవేద్భ్రుగ్రవమ్ || 3౪౦||

జిహ్వోం విష్టుపదం ధ్రువం సురపదం సన్మాతృకామణ్డల-

మేతాన్యేవమరున్ధతీమమృతగుం శుక్రం ధ్రువం వా క్షణమ్ |

ఏతేష్వేకమపి స్ఫుటం న పురుషః పశ్యేత్పురః ప్రేషితః

సోఽవశ్యం విశతీహ కాలవదనం సంవత్సరాదూర్ధ్వతః || 3౪౧||

అరశ్మిబిమ్బం సూర్యస్య వహ్నోః శీతాంశుమాలినః |

దృష్టైవకాదశమాసాయుర్నరశోఽర్ధ్వం న జీవతి || 3౪౨||

వాప్యోం పురీషమూత్రాణి సువర్ణం రజతం తథా |

ప్రత్యక్షమథవా స్వప్నే దశమాసాన్న జీవతి || 3౪౩||

క్వచిత్పశ్యతి యో దీపం సువర్ణం చ కషాన్వితమ్ |

విరూపాణి చ భూతాని నవమాసాన్న జీవతి || 3౪౪||

స్థూలాణ్గోఽపి కృశః కృశోఽపి సహసా స్థూలత్వమాలభ్యతే

ప్రాప్తో వా కనకప్రభాం యది భవేత్కూరోఽపి కృష్ణచృవిః |

శూరో భీరుసుధీరధర్మనిపుణః శాస్త్రో వికారీ పుమా-

న్నిత్యేవం ప్రకృతిః ప్రయాతి చలనం మాసాష్టకం జీవతి || 3౪౫||

పీడా భవేత్పాణితలే చ జిహ్వో-

మూలే తథా స్యాద్దుధిరం చ కృష్ణమ్ |

విద్ధం న స (చ)గ్లాయతి యత్ర దృష్ట్యా

జీవేన్నునుష్యః స హి సప్తమాసాన్ || 3౪౬||

మధ్యాఙ్గులీనాం త్రితయం న వక్రం

రోగం వినా శుష్యతి యస్య కణ్ఠః |

ముహుర్ముహుః ప్రశ్నవశేన జాడాశ్చ-

షడ్భిః స మాసైః ప్రలయం ప్రయాతి ॥ 3౪౭॥

న యస్య స్మరణం కింఞ్చిద్విద్యతే స్తనచర్మాణి ।
సోఽవశ్యం పఞ్చమే మాసే స్కన్ధారూఢో భవిష్యతి ॥ 3౪౮॥

యస్య న స్ఫురతి జ్యోతిః పీడ్యతే నయనద్వయమ్ ।
మరణం తస్య నిర్దిష్టం చతుర్థే మాసే నిశ్చితమ్ ॥ 3౪౯॥

దస్తాశ్చ వృషణౌ యస్య న కింఞ్చిదపి పీడ్యతే ।
తృతీయం మాసమావశ్యం కాలాజ్ఞాయాం భవేన్నరః ॥ 3౫౦॥

అథ ఛాయాపురుషకథనమ్ ।

కాలో దూరస్థితో వాఽపి యేనోపాయేన లక్ష్యతే ।
తం వదామి సమాసేన యథాఽఽదిష్టం శివాగమే ॥ 3౫౧॥

ఏకాస్తం విజనం గత్వా కృత్వాఽఽదిత్యం చ పృష్ఠతః ।
నిరీక్షయేన్నిజచ్ఛాయాం కణ్ఠదేశే సమాహితః ॥ 3౫౨॥

తతశ్చాకాశమీక్షేత ప్రీం పరబ్రహ్మణే నమః ।
అష్టోత్తరశతం జప్త్వా తతః పశ్యతి శక్యరమ్ ॥ 3౫3॥

శుద్ధస్ఫటికసజ్కాశం నానారూపధరం హరమ్ ।
షణ్మాసాభ్యాసయోగేన భూచరాణాం పతిర్భవేత్ ।
వర్షద్వయేన తే నాథ కర్తా హర్తా స్వయం ప్రభుః ॥ 3౫౪॥

త్రికాలజ్ఞత్వమాప్నోతి పరమానందమేవ చ ।
సతతాభ్యాసయోగేన నాస్తి కింఞ్చిత్సుదుర్లభమ్ ॥ 3౫౫॥

తద్రూపం కృష్ణవర్ణం యః పశ్యతి వ్యోమ్ని నిర్మలే ।
షణ్మాసాన్మృత్యుమాప్నోతి స యోగీ నాత్ర సంశయః ॥ 3౫౬॥

పీతే వ్యాధిం భయం రక్తే నీలే హానిం చ వినిర్దిశేత్ ।
నానావర్ణోఽథ చేత్రస్మిన్సిద్ధశ్చ గీయతే మహాన్ ॥ 3౫౭॥

పదే గుల్ఫే చ జఠరే వినాశః క్రమశో భవేత్ ।
వినశ్యతో యదా బాహూ స్వయం తు మ్రియతే ద్రువమ్ ॥ 3౫౮॥

వామబాహుస్తథా భార్యా నశ్యతేతి న సంశయః ।
దక్షిణే బన్ధనాశో హి మృత్యుం మాసం వినిర్దిశేత్ ॥ 3౫౯॥

అశిరో మాసమరణం వినా జఙ్ఘం దినాష్టకమ్ ।
 అష్టాభిః స్కన్ధనాశేన ఛాయాలోపేన తక్షణాత్ ॥ ౩౬౦॥
 ప్రాతః పృష్ఠగతే రవౌ చ నిమిషాచ్ఛాయాఙ్ఘ్రీశ్చాధరం
 దృష్ట్యానైరైవ మృతిస్త్వనన్తరమహో ఛాయాం నరః పశ్యతి ।
 తత్కర్ణాంసకరాస్య పార్శ్వహృదయాభావే క్షణార్థాత్స్వయం
 దిజ్మాఢో హి నరఃశిరోవిగమతో మాసాంస్తు షడ్జీవతి ॥ ౩౬౧॥

అథ ఆసన్నమృత్యులక్షణనిరూపణమ్ ।
 ఏకాదిషోడశాహాని యది భానుర్నిరన్తరమ్ ।
 వహేద్యస్య చ వై మృత్యుః శేషాహేన మాసికః(కే) ॥ ౩౬౨॥
 సమ్పూర్ణం వహతే సూర్యశ్చన్ద్రమాం నైవ దృశ్యతే ।
 పక్షేణ జాయతే మృత్యుః కాలజ్ఞేనాన భాషితమ్ ॥ ౩౬౩॥

మూత్రం పురీషం వాయుశ్చ సమకాలం ప్రవర్తతే ।
 తదాఽసౌ చలితో జ్ఞేయో దశాహ్నో మ్రియతే ధ్రువమ్ ॥ ౩౬౪॥
 సమ్పూర్ణం వహతే చన్ద్రః సూర్యో నైవ చ దృశ్యతే ।
 మాసేన జాయతే మృత్యుః కాలజ్ఞేనాన భాషితమ్ ॥ ౩౬౫॥

అరున్ధతీం ధ్రువం చైవ విష్ణోస్త్రీణీ పదాని చ ।
 ఆయుర్హీనా న పశ్యన్తి చతుర్థం మాతృమణ్డలమ్ ॥ ౩౬౬॥
 అరున్ధతీ భవేజ్జిహ్వా ధ్రువో నాసాగ్రమేవ చ ।
 భ్రువౌ విష్ణుపదం జ్ఞేయం తారకం మాతృమణ్డలమ్ ॥ ౩౬౭॥

నవ భ్రువం సప్త ఘోషం పఞ్చ తారాం త్రినాసికామ్ ।
 జిహ్వమేకదినం ప్రోక్తం మ్రియతే మానవో ధ్రువమ్ ॥ ౩౬౮॥

కోణావక్ష్ణోరఙ్ఘ్రీభ్యాం కిఞ్చిత్ప్రీడ్య నిరీక్షయేత్ ।
 (కోణావక్ష్ణోరఙ్ఘ్రీభ్యాం కిఞ్చిదాపిడ్య లోకయేత్)
 యదా న దృశ్యతే బిన్దుర్దశాహేన భవేన్మృతిః ॥ ౩౬౯॥

తీర్థస్నానేన దానేన తపసా సుకృతేన చ ।
 జపైర్ధ్యానేన యోగేన జాయతే కాలవఞ్చనా ॥ ౩౭౦॥
 శరీరం నాశయన్యైతే దోషా ధాతుమలాస్తథా ।
 సమస్తు వాయుర్విజ్ఞేయో బలతేజోవివర్ధనః ॥ ౩౭౧॥

రక్షణీయస్తతో దేహో యతో ధర్మాదిసాధనమ్ ।

అథ యోగప్రకరణమ్ ।

యోగాభ్యాసాత్వమాయాన్తి సాధుజప్యాస్తు సాధ్యతామ్ ।

అనాధ్యాజ్ఞోవితం ఘ్నన్తి న తత్రాస్తి ప్రతిక్రియా ॥ 3౭౨॥

యేషాం హృది స్ఫురతి శాశ్వతమద్వితీయం

తేజస్తమోనివహనాశకరం రహస్యమ్ ।

తేషామఖణ్డశశిరమ్యసుకాన్తిభాజాం

స్వప్నైఃపి నో భవతి కాలభయం నరాణామ్ ॥ 3౭3॥

ఇడా గజ్జేతి విజ్ఞేయా పిఙ్గలా యమునా నదీ ।

మధ్యే సరస్వతీం విద్యాత్ప్రయాగాదిసమం తథా ॥ 3౭౪॥

ఆదౌ సాధనమాఖ్యాతం సద్యః ప్రత్యయకారకమ్ ।

బద్ధపద్మాసనో యోగీ బద్ధయేదుడ్డియానకమ్ ॥ 3౭౫॥

పూరకః కుమ్భకత్వైవ రేచకశ్చ తృతీయకః ।

జ్ఞాతవ్యో యోగిభిర్నిత్యం దేహసంశుద్ధిహేతవే ॥ 3౭౬॥

పూరకః కురుతే ధృష్టిం ధాతుసామ్యం తథైవ చ ।

కుమ్భకః స్తమ్భనం కుర్యాజ్జివరక్షావివర్ధనమ్ ॥ 3౭౭॥

రేచకో హరతే పాపం కుర్యాద్యోగపదం ప్రజేత్ ।

పశ్చాత్పశ్చామవత్తిష్ఠేల్లయబద్ధం చ కారయేత్ ॥ 3౭౮॥

కుమ్భయేత్సహజం వాయుం యథాశక్తి ప్రకల్పయేత్ ।

రేచయేచ్ఛన్ద్రమార్గేణ సూర్యేణాపూరయేత్సుధీః ॥ 3౭౯॥

చన్ద్రం పిబతి సూర్యశ్చ సూర్యం పిబతి చన్ద్రమాః ।

అన్యోన్యకాలభావేన జీవేదాచన్ద్రతారకమ్ ॥ ౩౮౦॥

స్వీయాంజ్నే వహతే నాడి తన్నాడిరోధనం కురు ।

ముఖబద్ధమముఞ్చునైవ పవనం జాయతే యువా ॥ ౩౮౧॥

ముఖనాసాక్షికర్ణాన్తానఙ్గులీభిర్నిరోధయేత్ ।

తత్త్వేదయమితి జ్ఞేయం షణ్ముఖీకరణం ప్రియమ్ ॥ ౩౮౨॥

తస్య రూపం గతిః స్వాదో మణ్డలం లక్షణం త్విదమ్ ।

స వేత్తి మానవో లోకే సంసర్దాదపి మార్గవిత్ ॥ ౩౮౩॥

నిరాశో నిష్కలో యోగీ న కిఞ్చిదపి చిన్తయేత్ |
 వాసనామున్మనాం కృత్వా కాలం జయతి లీలయా || 3౮౪||
 విశ్వస్య వేదికాశక్తిర్నైత్రాభ్యాం పరిదృశ్యతే |
 తత్రస్థం తు మనో యస్య యామమాత్రం భవేదిహ || 3౮౫||
 తస్యాయుర్వర్ధతే నిత్యం ఘటికాత్రయమానతః |
 శివేనోక్తం పురా తన్త్రే సిద్ధస్య గుణగహ్వరే || 3౮౬||
 బద్ధ్యా పద్మాసనం యే గుదగతపవనం సన్నిరుద్ధ్యాముముచైస్తుం
 తస్యోపానరస్థక్రమజితమనిలప్రాణశక్త్యానిరుద్ధ్య |
 ఏకీభూతం సుఖమ్నావివరముపగతం బ్రహ్మారస్థ్యం చ నీత్వా
 నిక్షిప్త్యాకాశమార్గే శివచరణరతా యాన్తి తే కేఽపి ధన్యాః || 3౮౭||
 ఏతజ్ఞానాతి యో యోగీ ఏతత్పఠతి నిత్యశః |
 సర్వదుఃఖవినిర్ముక్తో లభతే వాఙ్మితం ఫలమ్ || 3౮౮||
 అథ స్వరజ్ఞానప్రశంసా |
 స్వరజ్ఞానం నరే యత్ర లక్ష్మీపాదతలే భవేత్ |
 సర్వత్ర చ శరీరేఽపి సుఖం తస్య సదా భవేత్ || 3౮౯||
 ప్రణవః సర్వవేదానాం బ్రాహ్మణో భాస్కరో యథా |
 మృత్యుశోకే తథా పూజ్యః స్వరజ్ఞానీ పుమానపి || 3౯౦||
 నాడీత్రయం విజానాతి తత్త్వజ్ఞానం తథైవ చ |
 నైవ తేన భవేత్తుల్యం లక్షకోటిరసాయనమ్ || 3౯౧||
 ఏకాక్షరప్రదాతారం నాడీభేదవివేచకమ్ |
 పృథివ్యాం నాస్తి తద్దృశ్యం యద్ధత్వాచాన్మణం భవేత్ || 3౯౨||
 స్వరతత్త్వం తథా యుద్ధం దేవి వశ్యం స్త్రియస్తథా |
 గర్భాధానం చ రోగశ్చ కలార్ధనైవ ముచ్యతే || 3౯3||
 ఏవం ప్రవర్తితం లోకే ప్రసిద్ధం సిద్ధయోగిభిః |
 చన్ద్రార్కగ్రహణే జాప్యం పఠతాం సిద్ధిదాయకమ్ || 3౯౪||
 స్వస్థానే తు సమాసీనో నిద్రాం చాహారమల్పకమ్ |
 చిన్తయేత్పరమాత్మానం యో వేద స భవిష్యతి || 3౯౫||

ఇత్యుమామహేశ్వరసంవాదే స్వరోదయజ్ఞానం సమూర్ణమ్ ।

Proofread by Ruma Dewan

Shivasvarodayah

pdf was typeset on January 19, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

